

Avelsprogram för svensk låglandsboskap (SLB)

Föreningen för svensk lågland är en ideell förening som startades 2012. Föreningens säte ligger i Älmhults kommun i Småland. Växa Sverige är officiell avelsorganisation för nötkreatur och har delegerat förvaltningen av avelsprogrammet för rasen SLB till Föreningen för svensk lågland.

Målen föreningen har är att bevara och utveckla den svenska låglandsboskapen (SLB) som ras och genetisk resurs och förvalta rasens goda bruksegenskaper för kalvning, fertilitet, vitalitet, och lynne. Övriga egenskaper ska utvecklas och förstärkas till en nivå som gör den svenska låglandskon funktionell och tillräckligt produktiv för att vara konkurrenskraftig och fungera väl i dagens och framtidens mjölkproduktion.

Föreningens huvudsyfte är att befrämja avelsarbetet med rasen så att dess existens på lång sikt säkras samt vara en garant för att dess genetiska, produktionsmässiga och karakteristiska egenskaper bevaras. Arbetet skall ske genom dokumentation av rasens historia, dess särart och produktionsförutsättningar, organisation av avelsarbete och stambokföring, rådgivning och stöd till djurägare som håller rasen samt information till myndigheter, organisationer, lantbrukare och allmänhet.

Rasen svensk lågland

Svensk låglandsboskap härstammar från Hollands och norra Tysklands bördiga låglänta slättområden och därav namnet "låglandsrasen". Rasen exporterades bl.a. till Sverige och Amerika. I Amerika fick rasen namnet Holstein. Under 1878-81 så importerades cirka 300 ostfrisiska låglandsdjur som spreds runt omkring i Skåne via auktioner. Vid 1800-talets slut så hade låglandkornas antal ökat på de skånska slätterna och börjat sprida sig till Halland, Östergötland och Västergötland. I början av 1900-talet var det främst från Väst Friesland som tjurar importerades. Den svenska låglandsrasen stambokfördes redan 1891. Under 1970-talet började Sverige importera tjursperma från USA och då blandades Holsteinrasen med den svenska låglandsrasen. Holsteininslaget kom därefter att allt mer ta över för att nu i stort sett helt dominera.

Avelsplan

1. Identitetsmärkning

Identitetsmärkning och registrering av djur skall ske enligt de regler som finns i Statens jordbruksverks föreskrifter(SJVFS 2007:14) om märkning och registrering av nötkreatur samt de kompletterande reglerna för härstamningsregistrering och faderskapsbestämning som gäller för officiell kontroll via Växa Sverige.

2. Djurmaterial

- **Rasen Svensk lågland**

Svensk lågland är en kombinerad mjölk- och kötttras. Djuren är mindre och robustare än Svensk Holstein. Rasen har goda kalvningsegenskaper, dotterfertilitet och kalvvitalitet. Svensk låglandboskap har även ett gott lynne. Kännetecknen på djuren är att de är svarta och vita, men den gamla tjuren 6022 Plog, född 1968 bär på röda gener.

- **Populationsstorlek**

De bästa siffror som för tillfället finns på populationens storlek är den inventering Camilla Dahlberg gjorde i samband med sitt examensarbete vid Institutionen för husdjursgenetik vid Sveriges lantbruksuniversitet 2010. Examensarbetet har titeln ”Bevarande av svensk låglandsboskap”. I denna inventering framkom det att det fanns cirka 300 kor och kvigor av den gamla rasen svensk lågland. Av dessa 300 var det 128 stycken som hade en renrasandel ner till 87,5%. Antalet djur som var 100 % renrasiga var endast 56 stycken. Även tillgången på tjurmaterial bedömdes utgöra en begränsning eftersom det fanns släktskap mellan de flesta djuren. Det finns därför ett behov av nytt genetiskt material.

- **Besättningar**

I Camillas examens arbete framkommer det att det fanns 114 stycken besättningar i Sverige som ännu hade minst ett djur med inslag av den gamla svenska låglandsrasen. Av dessa besättningar hade 76 stycken enbart ett djur

kvar. Vi vet idag att dessa siffror inte stämmer längre. Efter arbete från föreningens sida för att spåra upp djurägare så vet vi att det finns något mer än 20 besättningar kvar 2018.

- Trend

Antalet djur i populationen är kraftigt minskande och har så varit i många år.

- Inavelsökning

För att begränsa inavelsökning hos svenska lågland så vill vi använda så obesläktade tjurar som möjligt, använda så många olika tjurar som möjligt samt begränsa antalet avkommor från respektive tjur. En inavelsökning kommer dock att bli svår att undvika då tillgängliga tjurar är samlade från 1960 till år 2000 och flera har släktskap. Om vi får tillgång till tjurar från husdjursföreningars och Viking Genetics spermalager kan riktade parningar dock ge ett välkommet genetiskt nytillskott. Sådana parningar ger en möjlighet att ta fram ”nya djur” och på så sätt begränsa inavelsökningen.

- Gentest

Föreningen ser i dagsläget inget behov av genetiska tester men vill inte utesluta möjligheten att använda sådana i en framtid om det skulle visa sig vara avels- och bevarandemässigt motiverat.

- Bevarandesätt

Bevarandearbetet sker för tillfälligt via semineringar på levande djur. De semindoser som används är de som finns i djurägarnas ägo och de som finns tillgängliga hos de organisationer och företag som arbetar med semin för nötkreatur. Målet är att inom en snar framtid även kunna använda levande tjurar för naturlig betäckning.

3. Mål för aveln och avelsarbetet

- På kort sikt

Öka antalet renrasiga djur med så bred genetisk variation som möjligt.

- På lång sikt

På lång sikt arbeta för att:

- skapa en population med god produktionsförmåga och hållbarhet samt gott lynne och fertilitet
- verka för att bredda den genetiska variationen i rasen
- de privata tjurar som används stambokförs för att godkännas i avelsarbetet
- få fram tjurar med unik eller mindre vanlig härstamning eftersom stor del av tjurmaterialet är närbesläktat
- testa nya tjurar genomiskt för att undvika de sämre tjurarna och samtidigt förbättra de egenskaper som önskas.

4. Val av avelsdjur

Den enskilde lantbrukaren väljer själv ut avelsdjuren i den egna besättningen. Avelsrådet väljer ut avelstjurar till spermasamling. Avelsrådet utgörs tillsvidare av föreningens styrelse.

5. Inavel

Inavelsökning bör så långt som möjligt begränsas. Föreningen ska arbeta för att få fram fler tjurlinjer in situ utifrån de som nu bara finns ex situ i t.ex. frysta spermalager.

6. Härstamning

Djuren ska vara anslutna till officiell härstamningskontroll.

Föreningen kommer även att upprätta ett eget register över de djur som ansluts till och kommer att ingå i bevarandearbetet. Avelsrådet svarar för att upprätta och administrera detta register. Eftersom djurantalet är så litet som det är så kommer avelsrådet att tillsvidare stå för all registrering.

Rasrenhet

Kravet på renrasighet är minst 87,5% inslag av svensk lågland. Inkorsning av andra raser bör undvikas. Inkorsning bör ske med så liknande ras som möjligt,

och kan ske för att inavelsgraden är för stor eller för att eventuella defekter inte går att avla bort med tillgängliga, renrasiga tjurar. Ambitionen kommer att vara att hålla den renrasiga kärnan ren från inblandning. Behov av inkorsning utreds och beslutas av Avelsrådet.

Som renrasig svensk lågland räknas djur vars fäder är födda före 1977 eller vars föräldrar är avkomma från dessa och som är registerförda under raskod 2 i den officiella härstamningskontrollen. Specifika krav på härstamning framgår av bilaga 1.

1. Register upprättas och uppdateras av avelsrådet. I registret ska de djur som är renrasiga (87,5-100%) föras in. Eftersom antalet renrasiga djur i livet är ytterst få ska i avelsbasen även ingå de individer som har ner till 50 % svensk lågland tills ett föreningsmöte dit alla medlemmar är kallade och har rösträtt, beslutar annorlunda. Dessa djur förs in i en särskild del av registret.

Detta avelsprogram antogs på styrelsemötet 18 november 2012 på Karindal, bearbetades på årsmötet den 6 mars 2013 i Fridhemsberg och fick sin slutliga utformning hösten 2019. Den är ett levande dokument som kan ändras över tid i samarbete med berörda på Jordbruksverket. En översyn av avelsprogrammet ska ske senast inom fem år från det datum det godkändes av Jordbruksverket.

För styrelsen för Föreningen svensk lågland